

Prof. dr hab. Bogdan Dowłas
Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów
ul. Gdańska 32
90-716 Łódź
GSM: 602 680 168
e-mail: b.dowlasz@gmail.com

Bukowiec, 19.10.2021 r.

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

Zlecniodawca opinii:

Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy; zlecenie podjęte na podstawie sygnowanego datą 23 sierpnia 2021 roku pisma Przewodniczącej Uczelnianej Rady Doskonałości Naukowej, Pani prof. dr hab. Marii Murawskiej

Dotyczy:

Uchwały nr 27/2018 Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy z dnia 19 grudnia 2018 roku w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego mgra Iwo Jedyneckiego w dziedzinie sztuki, dyscyplinie sztuki muzyczne, oraz uchwały nr 28/2018 wyznaczającej recenzentów w tymże przewodzie. Temat pracy doktorskiej: *Model repertuarowy fortepian-harmonium w kontekście przeniesienia utworów Camille'a Saint-Saënsa, Césara Francka oraz Alexandra Guilmanta na duet akordeon-fortepian.*

Podstawowe dane o Kandydacie:

Pan mgr Iwo Jedynecki urodził się 8 maja 1991 roku w Warszawie. W roku 2015 ukończył z wyróżnieniem studia na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie prof. Jerzego Łukasiewicza i dr. Rafała Grzaki. W roku 2016 podjął studia doktoranckie w Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy. Ponadto, w styczniu 2019 roku ukończył podyplomowe studia w Hochschule für Musik w Detmold (Niemcy), w klasie prof. Grzegorza Stopy. W latach 2004-2018 doskonalił swoje umiejętności, uczestnicząc w licznych kursach, seminariach i warsztatach, a w roku 2014 odbył półroczne studia zagraniczne w ramach programu Erasmus w Conservatorio Superior de Musica de Aragon w Saragossie (Hiszpania), w klasie prof. Iñakiego Alberdiego.

Pan mgr Iwo Jedynecki jest także stypendystą Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz JM Rektora UMFC.

Informacja o dorobku artystycznym

Wykaz osiągnięć Pana Iwo Jedyneckiego na konkursach i festiwalach międzynarodowych oraz krajowych, w których uczestniczył zarówno jako solista, jak i kameralista obejmuje lata 2000-2018 i wyszczególnia ponad 30 nagród i wyróżnień, w tym dwanaście pierwszych, dziewięć drugich, jedną trzecią i dwie czwarte nagrody oraz 6 wyróżnień.

Kandydat prowadzi nadzwyczaj bogatą działalność artystyczną, zarówno solistyczną, jak i kameralistyczną. Występował w wielu salach koncertowych i instytucjach kultury w kraju i za

granicą ponad 150 razy, m.in. w Austrii, Chinach, Kanadzie, na Kubie, w RFN, Szwajcarii w USA i we Włoszech .

Na uwagę zasługuje także udział w nagraniu zróżnicowanych tematycznie sześciu CD.

Ocena pracy doktorskiej

Dzieło artystyczne

Praca doktorska Pana mgra Iwo Jedyneckiego *Model repertuarowy fortepian-harmonium w kontekście przeniesienia utworów Camille'a Saint-Saënsa, Césara Francka oraz Alexandra Guilmanta na duet akordeon-fortepian* składa się z dzieła artystycznego, zarejestrowanego na nośniku elektronicznym (CD) oraz opisu dzieła, stanowiących łącznie pracę pod w/w tytułem.

Na dzieło artystyczne składają się następujące utwory (w kolejności ich umieszczenia na płycie):

- *Camille Saint-Saëns – Sześć duetów na fortepian i harmonium op. 8*
 - *Fantazja i fuga*
 - *Cavatina*
 - *Chorał*
 - *Capriccio*
 - *Scherzo*
 - *Final*
- *César Franck – Preludium, fuga i wariacja op. 18*
- *Alexandre Guilmant – Scherzo capriccioso op. 36*

Dobór utworów jest owocem intensywnych poszukiwań Autora w obszarze wciąż mało znanym, i uzasadniony we wstępie opisu dzieła artystycznego następująco: „*Pomimo, iż w kolejnych latach dotarłem do materiałów nutowych i fonograficznych wielu nieznanych mi wcześniej dzieł, trzy ww. kompozycje nadal subiektywnie uważam za szczytowe osiągnięcia kompozytorskie tego rzadkiego dziś gatunku, który zyskał przed laty rzesze wielbicieli...*”. Łączy je jeszcze jeden element - nazwisko C. Saint-Saënsa, któremu dedykowane są utwory Césara Francka oraz Alexandra Guilmanta.

C. Saint-Saëns w swojej pracy z roku 1885 „*Harmonie et melodie*” pisze o sobie: „*Kocham nie tylko Bacha, Beethovena, Wagnera, ale kocham sztukę. W głębi jestem eklektykiem*”. Namacalne potwierdzenie tych słów stanowi *Sześć duetów na fortepian i harmonium op. 8*, od których rozpoczyna się prezentacja programu dzieła artystycznego.

Prezentację – jakże zróżnicowanych treściowo części cyklu – otwiera *Fantazja i fuga*, kompozycja o wyraznie wirtuozowskim charakterze, ukazująca już od pierwszych taktów pełny zakres możliwości brzmieniowych obydwu instrumentów. Wykonawcy prezentują tu indywidualne możliwości techniczne, tworząc jednak we wszystkich aspektach interpretacji spójną całość brzmieniową, zarówno w brawurowej *Fantazji*, jak i energetycznej *Fudze*.

Cavatina – odmienna w charakterze, z wiodącą rolą akordeonu i wykonana z dozą dyskretniej elegancji, przynosi odprężenie, Doktorant interesująco prowadzi narrację, zachowując zalecone przez kompozytora „*con espressione*”, ale bez przerysowań w zakresie rubato i bez przekraczania niebezpiecznej granicy wykorzystywania pełnych możliwości akordeonu w sferze dynamiki, jakie daje elastyczność miecha i jakość konstrukcji współczesnych instrumentów.

Odmienne role przypada instrumentom w *Chorale*, trzeciej części cyklu. Ma tu miejsce swoisty dialog, polegający na naprzemiennej prezentacji myśli muzycznych. Po dość długiej, solowej sekwencji fortepianu pojawia się krótka, śpiewna fraza akordeonu. Ma to miejsce dwukrotnie, po

czym dominującą staje się ponownie wirtuozowska partia fortepianu. To przeciwstawianie melodyjnej, spokojnej partii harmonium względem brawurowej i błyskotliwej fortepianu, realizowane jest przez wykonawców z dużym wyczuciem i smakiem.

Capriccio – trwająca niespełna trzy minuty czwarta część, to utwór stawiający najwyższe wymagania obydwu instrumentalistom, zarówno w warstwie indywidualnych możliwości technicznych, jak też w aspekcie kameralistycznym. W obydwu obszarach muzycy prezentują pełnię swoich umiejętności. Na podkreślenie zasługuje tu również świetne przełożenie partii harmonium na akordeon, co nastąpiło po wielu próbach i przemyśleniach, o czym Doktorant mówi w opisie dzieła. Drobnym mankamentem to niewielkie wahania tempa oraz zauważalne przyspieszanie w miejscach, gdzie fortepian wchodzi ze swoim tematem i spowalnianie przy powrotach akordeonu. Można odnieść wrażenie, że pianista i akordeonista inaczej wyczuwają właściwe dla tego utworu tempo.

Część piąta, *Scherzo*, jest w pewnym sensie ilustracją zacytowanej na 40. stronie opisu dzieła wypowiedzi Amédée Mereaux, odnoszącej się do połączenia harmonium z fortepianem, które „...tworzy piękne brzmienie, w którym te dwa instrumenty uzupełniają się wzajemnie: fortepian wnosi swą klarowność, swoją wyrazistą artykulację i precyzję mechanizmu, harmonium zaś nadaje tym cechom ogromnego uroku i szlachetności połączonych, podtrzymywanych i ekspresyjnych dźwięków”. Przykuwające uwagę wykonanie, bardzo precyzyjne i energetyczne w partii fortepianu, opierające się na zróżnicowanym pod względem barwy i faktury, zmieniającym się tle tworzonym przez akordeon.

Final zamyka całość, i jest to najobszerniejsza część cyklu, złożona z następujących po sobie, ale – moim zdaniem – korespondujących ze sobą motywicznie myśli muzycznych. Patetyczna introdukcja, po której utwór nabiera stopniowo coraz bardziej „symfonicznego” charakteru, a to za sprawą dynamicznego i strukturalnego poszerzania warstwy dźwiękowej akordeonu. Znakomicie budowane napięcie prowadzi do ostatecznej kulminacji, majestatycznego zamknięcia całości.

Kolejne prezentowane dzieło to – dedykowane C. Saint-Saënsowi – *Preludium, fuga i wariacja op. 18* Césara Francka. Utwór ten, w którym fortepian w zasadzie pełni funkcję akompaniującą, daje akordeoniście ogromne możliwości ukazania swojej wrażliwości muzycznej przy zastosowaniu wszelkich walorów brzmieniowych współczesnego instrumentu. Iwo Jedynecki w pełni korzysta z tego bogactwa, ale jest to działanie oparte na gruntownej analizie tej kompozycji nie tylko w zakresie formalnym, ale także na dogłębnych przemyśleniach dotyczących przeniesienia lub zastąpienia umieszczonej w partyturze utworu registracji harmonium na registrację na akordeonie, o czym szczegółowo mówi w opisie dzieła. Owe przemyślenia przyniosły znakomity efekt. Dyskretna różnobarwność, spokój narracji, ulokowanie brzmieniowe poszczególnych linii melodycznych i wyważenie proporcji w kontekście współbrzmienia z fortepianem, wreszcie świetne rozłożenie i budowanie napięć, to także walory interpretacji tej pięknej kompozycji.

Dedykowane również C. Saint-Saënsowi *Scherzo capriccioso op. 36* Alexandre Guilmanta to ostatnia kompozycja zamieszczona na CD. Ten błyskotliwy, pełen ruchu, utwór stawia przed wykonawcami sporo wyzwań. Obydwa instrumenty traktowane są przez kompozytora równorzędnie we wszystkich aspektach. W tym przypadku korespondencja między fortepianem i harmonium polega na ciągłym dialogu: pewne sekwencje pojawiają się naprzemiennie, inne mają być wykonane synchronicznie, jeszcze inne w technice imitacyjnej, nieraz w postaci krótkich kanonów. Ów dialog prowadzony jest w tempach *Vivace*, *Allegro giocoso*, wreszcie końcowa sekwencja w *Presto*, z ustawicznymi, zaskakującymi zmianami w sferze artykulacji, za to

w nieustannie obowiązującym, niezmiennym rygorze rytmicznym, nie pozwalającym wykonawcom na chwilę dekoncentracji.

Także i tu wykonawcy podołali wszystkim wyzwaniom bez zarzutu. Registracja harmonium została przez Doktoranta w przemyślany i uzasadniony w opisie dzieła artystycznego sposób nieco zmieniona, co – nie zmieniając założeń kompozytorskich i sensu utworu – w połączeniu z doskonałą artykulacją nadało mu więcej blasku i żartobliwie kapryśnego charakteru.

Po wysłuchaniu nagrań i lekturze opisu dzieła uważam, że wybór, przygotowanie i realizacja utworów zostały dokonane w oparciu o rozległą wiedzę kandydata dotyczącą tego obszaru, a także wszechstronność warsztatu wykonawczego, czego dał dowód interpretując wszystkie kompozycje. Różnorodność użytych w prezentowanych utworach środków kompozytorskich mgr Iwo Jedynecki ukazuje w sposób kompletny i niezwykle interesujący, a wybrane utwory interpretuje z zachowaniem odpowiednich proporcji w użyciu pierwiastka intelektualnego i emocjonalnego, w pełni panując zarówno nad konstruowaniem drobnych struktur, jak też nad procesem budowania kształtu całości utworów. Jego gra nacechowana jest godną najwyższego uznania starannością w sferze dynamiki czy artykulacji oraz dbałością o dobór odpowiednich środków wyrazu przy wykorzystaniu pełni możliwości ekspresyjnych akordeonu, jednak stosowanych zawsze z pełnym poszanowaniem zawartych w partyturach dyspozycji kompozytorów dotyczących harmonium. Każda z pozycji programu dzieła artystycznego została przez Doktoranta skrupulatnie przemyślana i dokładnie przeanalizowana (dowodem czego opis dzieła artystycznego), po czym konsekwentnie i – moim zdaniem – trafnie zrealizowana od strony agogiki, sonorystyki, dynamiki, frazowania, artykulacji, odczytania i realizacji zapisu tekstu muzycznego oraz wzajemnych relacji wszystkich tych elementów. Znaczną rolę w obrazie całości ma też pianista, Aleksander Krzyżanowski. Chciałbym również w tym miejscu podkreślić znakomitą współpracę obydwu muzyków.

Prezentacji, trwającej łącznie blisko 50 minut i dającej znaczną satysfakcję artystyczną, słucha się z zainteresowaniem, a wymienione wcześniej czynniki powodują, że dzieło artystyczne oceniam bardzo wysoko.

Opis dzieła artystycznego

Opis dzieła, liczący 141 stron, składa się ze wstępu, dwóch rozdziałów, z których każdy podzielony jest na podrozdziały, oraz zakończenia, wykazu wykorzystanych publikacji, wykazu ilustracji oraz wykazu przykładów nutowych i stanowi nie tylko kompletne dopełnienie dzieła artystycznego, lecz jest także potwierdzeniem rozległej wiedzy i kompetencji Kandydata w obszarze, którym się zajął w swojej pracy doktorskiej, stanowiąc tym samym nader cenną i interesującą lekturę.

Rozdział I – *Harmonium i akordeon. Specyfika brzmieniowa obydwu instrumentów. Porównanie.* stanowi kondensację informacji dotyczących stroika przelotowego, będącego źródłem dźwięku harmonium i akordeonu, przedstawia w zarysie historię powstania obu tych instrumentów, a także ich budowę. Są to podstawowe informacje, pozwalające słuchaczom i wykonawcom tej muzyki – m.in. dzięki dość szczegółowemu omówieniu registracji na harmonium i registracji na akordeonie – lepiej odnieść się do problematyki wiążącej się z przeniesieniem partii harmonium na akordeon. Szczególnie interesujący wydaje się podrozdział 1.4., gdzie mowa jest o podobieństwach i różnicach współczesnego akordeonu i harmonium w zakresie barwy, dynamiki, techniki gry, choć zabrakło mi tu odniesienia się do zagadnień związanych z artykulacją.

Rozdział II – *Analiza wybranych utworów na fortepian i harmonium* zawiera szczegółowe rozważania dotyczące zasadniczych treści bezpośrednio wiążących się z dziełem artystycznym

i zawiera – obok bardzo zwięzłej prezentacji sylwetek kompozytorów – rzetelne, niezwykle wnikliwe i kompletne, często wręcz drobiazgowo analizy poszczególnych kompozycji. Warto też podkreślić przemyślane, jasno i logicznie wyłożone uzasadnienia wszystkich podjętych rozwiązań w obszarze transkrypcji. Autor, dokonując szczegółowej analizy każdego z utworów, dogłębnie wnika we wszystkie aspekty każdego dzieła i omawia je w kilku warstwach:

- znaczeniowej, odnoszącej się do genezy powstania kompozycji;
- treściowej;
- zastosowanych technik kompozytorskich;
- problematyki przeniesienia partii harmonium na akordeon;
- wielorakości problemów wykonawczych;

Wszystkie, ważne dla realizacji utworów elementy ich konstrukcji przeanalizowane są w oparciu o liczne przykłady nutowe w liczbie 105.

Autor posługuje się komunikatywnym językiem, jasnym opisem prowadzonych działań, przejrzystością w prezentowaniu wniosków oraz logicznym układem poszczególnych części całości. Doktorant w opisie dzieła wykazał się ponadto znajomością pokażnej liczby pozycji literatury przedmiotu, w większości obcojęzycznych, stanowiących punkt wyjścia dla dalszych badań. Pewną niedogodność, utrudniającą nieco lekturę, stanowi niefortunne usytuowanie przykładów nutowych na stronach następujących po opisowym przedstawieniu danych zagadnień. Jednak zarówno to, jak i drobne „literówki”, wymagające jednak korekty przed ewentualną publikacją, nie wpływają w żadnej mierze na wartość opisu dzieła artystycznego, które jako całość w warstwie merytorycznej nie budzi zastrzeżeń.

Konkluzja

Praca doktorska Pana mgra Iwo Jedyneckiego, zarówno swą jakością artystyczną, jak też zakresem zaprezentowanych treści poznawczych, stanowi znaczący, twórczy wkład w rozwój dyscypliny reprezentowanej przez Kandydata. Doktorant wykazał się bardzo dobrą umiejętnością prowadzenia samodzielnej pracy artystyczno-naukowej, podpartej głęboką i wszechstronną wiedzą teoretyczną, a tym samym spełnił wymagania art. 13. ust. 1. ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

Pracę przyjmuję bez zastrzeżeń i wnioskuję o jej dopuszczenie do publicznej obrony.

Prof. dr hab. Bogdan Dowlasz